

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление

1.2. Педагогика”, Докторска програма „Специална педагогика

Автор на дисертационния труд: Мария Петриду

Тема на дисертационния труд: **„Методически подходи и нагласи на учителите филолози към учениците с дислексия в средното училище ”**

Научни ръководители: проф. д.п.н. Дора Левтерова – Гаджалова

Рецензент: доктор Галин Борисов Цоков, професор в Пловдивския университет

1. Общо описание на представените материали

Със заповед на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема “ **Методически подходи и нагласи на учителите филолози към учениците с дислексия в средното училище**” за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика”, Докторска програма „Специална педагогика. Автор на дисертационния труд е Мария Петриду – докторант към катедра “Специална педагогика” към Факултета по науки за образованието и изкуствата, Представеният от докторантката комплект материали на хартиен носител е в съответствие със ЗРАС и Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ, като включва всички необходими документи.

Дисертационният труд е разработен в обем общо 194 страници. Авторката е използвала 334 литературни източници на английски и гръцки език. В структурно отношение работата се състои от увод, четири глави и използвана литература. Приложени са 3 броя публикации.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторантката Мария Петриду завършва университета „Аристотел“ в град Солун специалност „История и археология“ през 2005 година. В периода 2009-2010 година докторантката се обучава в програма за следдипломна квалификация по „Специална педагогика“ в Егейския университет, Гърция. В същия период тя завършва магистърска програма по „Педагогиката на равенството“ в университета „Аристотел“. Г-жа Петриду разширява своята професионална компетентност в областта на специалната педагогика като

завършва следдипломна квалификация по „Образование и увреждания. Емоционално-афективната динамика“ в университета „Гор Вергата“, Рим.

В периода 2015 - 2021 г. докторантката работи като учител филолог специално образование в средното училище.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Избраната от докторантката тема е актуална не само за организацията на приобщаващото образование, но и за самата образователна практика. Това е така, защото проблемите, разработени в дисертацията, третираат един актуален и важен за училищното образование въпрос – обучението на учениците с дислексия в средното училище. Още повече, че изследването на г-жа Петриду е насочено към проучване на методически подходи и нагласи на учителите филолози към учениците с дислексия в средното училище, който е слабо изследван в българската педагогическа литература. В този смисъл разработената от докторантката тема е актуална и има своята научна стойност и в теоретичен и в научно-приложен план.

4. Познаване на проблема

Докторантката познава много добре състоянието на изследвания проблем в науката, оценява критично и творчески литературния материал и прави комплексен анализ на теоретичните постановки.

5. Методика на изследването

Избраната методика на изследване като цяло позволява да се постигане поставената цел и да се получи адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационният труд се състои от увод, четири глави и заключение. В **УВОДА** авторката споделя мотивите, насочили я към избора на разработената тема, очертава аргументирано актуалността, теоретическа и практическа значимост на труда.

В първа глава **Теоретичен анализ на проблема** се разглеждат последователно някои важни за изследването проблема като: *същност и признаци на дислексията, нарушения на ученето и дислексия, видове и основни характеристики на дислексията*. Отново в първа глава е направен анализ на *причините за дислексия и модели на нейната интерпретация*. В отделна точка се разглеждат положителните аспекти дислексията и връзката ѝ с високата пространствена интелигентност.

Във втора глава *Дизайн на емпиричното изследване* последователно са описани целта, задачите, изследователски въпроси, извадката и хипотезите на изследването. Тук са представени методика и инструментариума на изследването, структуриран въпросник. Безспорен плюс на тази част на дисертацията е факта, че изследователски оси включени във въпросника (дислексия, родители, обучение на учители) са определени на основата на пилотното проучване, проведено върху малък брой учители. Въз основа на горните оси и изследователски въпроси, въпросникът е структуриран в четири раздели: *първият е посветен на демографията, вторият се занимава с характеристиките на дислексията, трудностите в класната стая и начините за справяне в клас, третият отнася до родителската роля, а и четвъртият е посветен на въпроса за обучението на учителите.*

В следващата **трета глава** подробно е представен анализът на резултатите от изследването. Тази част е силна страна на дисертацията. Тук авторката демонстрира умения за количествен и качествен анализ, за разкриване и интерпретиране на причинно-следствени връзки. Анализирани са последователно резултатите от отделните четири раздела на въпросника. Текстът се съпътства и с богато онагледяване с таблици и диаграми, което е също безспорен плюс на дисертацията.

Дисертационният труд завършва с **четвърта глава *Заключения и перспективи***. Тук на базата на извършения анализ на резултатите от емпиричното изследване, авторката прави подробни изводи относно приложимостта на предложените *методически подходи и нагласи на учителите филолози към учениците с дислексия в средното училище.*

Като цяло дисертацията печели със своите положителни черти, които могат да бъдат обобщени в няколко основни момента:

- Значимост и актуалност на разработения проблем;
- Задълбоченият, комплексен анализ по отношение на *същност, признаци и основните характеристики на дислексията*
- Разкриване на нагласите и възгледите на учителите – филолози към приобщаващото образование на деца с дислексия;
- Осъществено на много добро ниво емпиричното изследване;
- Разработените методически подходи за учителите филолози към учениците с дислексия в средното училище;
- На основата на много добрия количествен и качествен анализ на резултатите от изследването, авторката формулира значими обобщения, свързани с изследваната проблематика.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Научните приноси на дисертационното изследване могат да се сведат до следното:

- **Теоретико-научни приноси**

- Систематизирани са особености дислексията и моделите на нейната интерпретация;
- На основата на изследване на нагласите и възгледите на учители-филолози се описват обективните трудности на учениците с дислексия във връзка с общата училищна програма и се предлагат подходи за подобряване на процеса на тяхното приобщаване в класната стая.

- **Научно-приложни приноси**

- Разглежда се родителското сътрудничество като необходим елемент за изграждане на цялостен подход за включване деца с дислексия в приобщаващата класна стая;
- Анализира се процеса на диагностициране на дислексията, чрез гръцкия държавен механизъм с предложения за по-нататъшно подобрене;
- Извежда се значението на ранната диагностика за ефективното включване на ученици с дислексия в общо училище;
- Разработен е авторски изследователски инструментариум от методически подходи за общообразователни учители по език (филолози) за работа с ученици с дислексия в класната стая на средното училище.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е приложила 3 броя публикации по темата на дисертацията, статии в научни списания и сборници. Броя, характерът и качеството на публикациите напълно съответстват на изискванията на СУ за публична защита на дисертационния труд и в голяма степен отразяват същността и постигнатите резултати в дисертационното изследване.

9. Автореферат

Съдържанието и качеството на автореферата, отразява точно структурата и основните резултати, постигнати в дисертацията.

10. Критични забележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят някои бележки и препоръки:

- Според мен, дисертацията би спечелила в структурно отношение ако четвърта глава **Заклучения и перспективи** бе оформена като част **Заклучение**.
- Въпрос: *Доколко формулираните методически подходи за работа с учениците с дислексия в средното училище могат да се използват и от учители по други учебни дисциплини?*

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния правилник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Мария Петриду притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Нямам съмнение за плагиатство в представените за рецензиране дисертация и научни публикации.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Мария Петриду в област на висше образование: **област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика**”.

23.06 2021 г.

Рецензент:

(проф. д-р Галин Цоков)